

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 41/1998 vp

Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaista annetun lain kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 1998 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaista annetun lain kumoamisesta (HE 164/1998 vp).

Lausunnot

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 42/1998 vp). Lausunto on tämän mietinnön liitteenä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- sairaalatoimenpäällikkö Jorma Back, Suomen Kuntaliitto
- neuvottelupäällikkö Eila Uotila, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- sairaanhoitopiirin johtaja Aune Brotherus-Kettunen, Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- aluejohtaja Marianne Gripenberg, Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalue

- sairaanhoitoalueen johtaja Ossi Heinonen, Peijaksen sairaanhoitoalue
- sairaalanjohtaja Arvo Relander ja atk-päällikkö Simo Pietilä, Helsingin yliopistollinen keskussairaala
- professori Matti Tikkanen, Helsingin yliopisto
- ylipormestari Eva-Riitta Siitonen, apulaiskaupunginjohtaja Timo Honkala ja hallintojohtaja Seppo Tuomola, Helsingin kaupunki
- apulaiskaupunginjohtaja Antti Moisio, Espoon kaupunki
- sosiaali- ja terveystoimenjohtaja Urpo Alanen, Vantaan kaupunki
- kaupunginjohtaja Rolf Paqvalin, Keravan kaupunki
- kaupunginjohtaja Per-Håkan Slotte, Porvoon kaupunki.
- neuvottelupäällikkö Matti Koivistoinen, Suomen Lääkäriliitto
- osastopäällikkö Maija Anttila, Terveystoimen ja sosiaalihuoltoalan ammattijärjestö Tehy
- ammattiasiainsihteeri Rauni Heija, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPeR
- professori Olli Mäenpää.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi erikoissairaanhoitolakia siten, että Helsingin sairaanhoitopiiri ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri yhdistetään yhdeksi sairaanhoitopiiriksi. Helsingin yliopistollinen keskussairaala liitettäisiin sairaanhoitopiiriin. Sen vuoksi erillinen Helsingin yliopistollisesta keskussairaala annettu laki ehdotetaan kumottavaksi. Helsinki ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän nykyiset jäsenkunnat kuuluisivat ehdotuksen mukaan perustettavaan uuteen sairaanhoitopiiriin, joka vastaisi koko alueen erikoissairaanhoitosta.

Uudistuksen toteuduttua kunnat olisivat lakiin perustuen jäsenenä vain yhdessä erikoissai-

raanhoidon kuntayhtymässä. Tämä helpottaisi erikoissairaanhoitokokonaisuuden suunnittelua ja kehittämistä. Toteutettava organisaatioiden uudelleenjärjestely antaisi nykyistä paremmat edellytykset järjestää erikoissairaanhoitopalvelut vastaamaan väestön tarpeita ja samalla mahdollistaisi vallitsevan ylikapasiteetin ja tarpeettomien päällekkäisyyksien poiston. Lisäksi tavoitteena on toteutettavien järjestelyjen kautta vahvistaa perusterveydenhuoltoa ja näin vähentää erikoissairaanhoitotarvetta.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kansalaisille taataan sairaanhoito potilaan äidinkielellä, suomeksi tai ruotsiksi. Tämä edellyttää perustettavan sairaanhoitopiirin samoin kuin maan muiden sairaanhoitopiirien sisäistä ja keskinäistä yhteistyötä.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa järjestämisessä on keskeistä, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito liittyvät joustavasti toisiinsa ja että potilasvirtoja voidaan ohjata tarkoituksenmukaisesti.

Potilassuojan kannalta tietojärjestelmien kehittäminen ja tietosuojat ovat tärkeitä. Saadun tiedon mukaan nykyiset toimintayksiköt eivät kaikki ole käyttäneet samoja tietojärjestelmiä, joten tästä näkökohdasta on kiinnitettävä erityistä huomiota potilaan asemaan ja oikeuksiin. Helsingin sairaanhoitopiiri ei ole oma rekisterinpitäjänsä. Kun Helsingin erikoissairaanhoito on

järjestetty terveyskeskuksen toimintana, on terveydenhuollossa vain yksi rekisterinpitäjä. Asiakirjojen siirtäminen perustettavalle sairaanhoitopiirille edellyttäisi aineiston erottelua, mikä olisi erittäin suurituloista ja kallista. Eräiltä osin se rikkoisi myös sairauskertomusten eheyden. Valiokunta ehdottaa potilasasiakirjojen siirtoa koskevan säännöksen tarkentamista ehdotetussa lainsäädännössä.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri jakautuu mahdollisesti kuntien perustamissopimuksen mukaisesti sairaanhoitoalueisiin. Sairaanhoitoalueiden on tarkoituksenmukaista olla sisäisesti suhteellisen autonomisia, mutta samalla on pidettävä huolta sairaanhoitopiirin kokonaisuudesta siten, että päällekkäisyyksiä vältetään ja sairaanhoitoalueiden kesken on yhteistyötä sen ohella, että sairaanhoitopiirillä on mahdollisesti toimintayksiköitä, jotka huolehtivat tiettyjen alojen toiminnasta koko sairaanhoitopiirin alueella.

Erikoissairaanhoitolain muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin perustavassa edustajainkokouksessa kuntien edustajien lukumäärästä ja äänimäärästä on voimassa erikoissairaanhoito-

lain 16 ja 17 §:n säännökset. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tätä pidetään hyväksyttävänä ja siten kuntien itsehallinnon tavoitteiden mukaisena, ettei yksi tai kaksi kuntaa voi muodostaa ehdotonta enemmistöä. Ilman äänivallan rajausta Helsinki yhdessä Espoon tai Vantaan kanssa saisi ehdottoman enemmistön. Perustuslakivaliokunta huomauttaa kuitenkin siitä, että erikoissairaanhoitolain mukainen järjestely on otettu käyttöön tilanteessa, jossa sääntöä ei ole sovellettu Helsingin kaupunkiin. Tästä syystä perustuslakivaliokunta ehdottaa äänivaltasäännöksen tasapuolisuutta vielä harkittavaksi.

Hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus leikkaa vain Helsingin kaupungin äänimäärää. Hallituksen esityksen mukainen ehdotus edellyttää vähimmillään Helsingin, Espoon ja Vantaan yhteistä näkemystä, jotta ne saavuttavat enemmistön. Toisaalta hallituksen esityksen mukainen menettely merkitsee sitä, että asukasmäärältään yhteensäkin olennaisesti Helsinkiä pienemmät Espoo ja Vantaa saisivat yhdessä selvästi suuremman äänimäärän kuin Helsinki. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa otettavaksi käyttöön äänimäärien leikkauksen, joka kohdistuu kaikkiin perustettavan sairaanhoitopiiriin kolmeen suurimpaan kuntaan. Tämän mukaisesti ehdotetaan yhteenlasketusta äänimäärästä vähennettäväksi 40 prosenttia siitä äänimäärästä, joka ylittää viisi prosenttia kaikkien kuntien yhteenlasketusta rajoittamattomasta äänimäärästä. Tällöin Helsingin kaupunki saa noin kolmanneksen äänimäärästä, Espoo vajaat 14 prosenttia ja Vantaa noin 12 prosenttia. Muiden perustettavan kuntayhtymän kuntien äänimäärään leikkaus ei käytännössä vaikuta. Järjestely edellyttää edelleen myös sitä, että vähimmillään Helsingin, Espoon ja Vantaan on oltava yksimielisiä, jotta ne muodostavat enemmistön perustettavassa kuntayhtymässä.

Helsingin sairaanhoitopiiri on Helsingin kaupungin toimintaa. Helsingin kaupunki omistaa sairaanhoitopiiriin käytössä olevat kiinteistöt, jotka on sisäisellä vuokrausjärjestelyllä vuokratu erikoissairaanhoidon käyttöön. Ehdotetusta

laista ei selvästi käy ilmi, onko nämä sairaalat tarkoitus siirtää perustettavalle kuntayhtymälle. Kiinteistöt on tarkoituksenmukaista säilyttää kaupungin omistuksessa, mikä puolestaan heijastuu perustettavan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin perussopimuksen määräykseen siitä, millaisin osuuksin kunnat omistavat kuntayhtymän omaisuuden. Lisäksi Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan kesken on eräitä kiinteistöjen omistusta koskevia sopimuksia, jotka siirtyvät Helsingin kaupungin ja perustettavan kuntayhtymän väliseksi sopimuksiksi.

Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaan annetun lain kumoamisesta annettavan lain mukaan kyseisen sairaalan sivuviran ja -toimen haltijat siirretään Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän vastaaviin sivuvirkoihin tai -toimiin. Tällä menettelyllä heidät kuitenkin perusteettomasti asetetaan eri asemaan kuin kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirryessä toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi annetun lain perusteella henkilöstöä siirrettäessä. Tästä syystä valiokunta ehdottaa kyseisen säännöksen muuttamista siten, että myös näissä siirroissa noudatetaan mainittua lakia.

Hallituksen esitykseen sisältyvissä laeissa on eräitä päällekkäisyyksiä erikoissairaanhoitolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksessä ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaan annetun lain kumoamisesta annettavan lain 3 §:ssä. Valiokunta ehdottaa näihin säännöksiin tehtäväksi teknisiä korjauksia siten, että Helsingin tai Uudenmaan sairaanhoitopiiriä koskevista seikoista säädetään vain erikoissairaanhoitolain muuttamisesta annettavassa laissa ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalan kiinteistöjä, hankkeita ja henkilökuntaa koskevista asioista vain kyseisen lain kumoamisesta annettavassa laissa.

Valiokunta ehdottaa myös ensimmäisen lakiehdotuksen nimikettä muutettavaksi sen johdosta, että se ei vastaa lain sisältöä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

erikoissairaanhoidolain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoidolain (1062/1989) 7 §:n 1 momentti ja 24 §, sekä
lisätään 7 §:ään uusi 3 momentti ja 35 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

7, 24 ja 35 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

3. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän perustamisesta päätetään Helsingin sairaanhoitopiiriin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin jäsenkuntien edustajainkokouksessa. Kuntien edustajien lukumäärästä ja äänimäärästä edustajainkokouksessa on voimassa, mitä erikoissairaanhoidolain 16 ja 17 §:ssä säädetään. *Mainitussa 17 §:ssä säädetystä äänimäärärajoituksesta poiketen kunnan edustajien yhteenlasketusta äänimäärästä vähennetään 40 prosenttia siitä äänimäärästä, joka ylittää kahdeskymmenesosan kaikkien kuntien yhteenlasketusta rajoittamattomasta äänimäärästä.* Edustajainkokouksen kutsuu ensimmäisellä kerralla koolle Etelä-Suomen lääninhallitus. Lääninhallituksen määräämä henkilö johtaa kokousta, kunnes edustajainkokoukselle on valittu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Kuntien edustajainkokous on kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään maaliskuussa 1999.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

6. (Poist.) Uudenmaan sairaanhoitopiiriin ja Helsingin yliopistollinen keskussairaala-kun-

tayhtymän sairaalat ja muut toimintayksiköt sekä muu omaisuus siirtyvät varoineen ja velkoineen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän omistukseen ja hallintaan 1 päivänä tammikuuta 2000. *Helsingin kaupungin omistamat Helsingin sairaanhoitopiiriin toiminnassa käytetyt erikoissairaanhoidon toimintaan liittyvät laitteet ja kalusteet siirtyvät Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin omistukseen ja hallintaan 1 päivänä tammikuuta 2000.* Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille siirryvästä omaisuudesta ei tarvitse tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 30 §:n 3 momentin mukaista ilmoitusta.

7. Jos (poist.) Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (poist.) perustamishanke tai muu rakentaminen, peruskorjaus tai hankinta on tämän lain voimaan tullessa kesken, siirtyy hanke Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän loppuun suoritettavaksi.

8. Jos Helsingin kaupungin omistaman Helsingin sairaanhoitopiiriin käytössä olevan sairaalan perustamishanke tai muu rakentaminen, peruskorjaus tai hankinta on tämän lain voimaan tullessa kesken, siirtyy hanke Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän loppuun suoritettavaksi, jos se vuokrasopimuk-

sen mukaan kuuluu vuokralaisen tehtäväksi.
(Uusi)

(9 mom. kuten HE:n 8 mom.)

(9 mom. poist.)

10. (Poist.) Uudenmaan sairaanhoitopiirin sairaaloissa (poist.) laaditut ja säilytettävät potilasasiakirjat siirtyvät Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille säilytettäväksi ja käytettäväksi siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 4 luvussa säädetään. Helsingin sairaanhoitopiirissä syntyneet poti-

lasiasiakirjat jäävät Helsingin kaupungin terveysviraston arkistoon. Mikäli kuitenkin Helsingin sairaanhoitopiirissä alkanut potilaan hoito välittömästi jatkuu keskeytyksettä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä, siirtyvät hänen hoitoaan koskevat asiakirjat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille säilytettäväksi ja käytettäväksi siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 luvussa säädetään.

(11 mom. kuten HE)

2.

Laki

Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaasta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

(1 mom. kuten HE)

Jos (poist.) Helsingin yliopistollisen keskussairaalan perustamishanke tai muu rakentaminen, peruskorjaus tai hankinta on tämän lain voimaan tullessa kesken, siirtyy hanke Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän loppuun suoritettavaksi.

(3 mom. kuten HE)

Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaasta annetun lain 13 §:ssä tarkoitetut sivuviran tai -toimen haltijat siirretään antamansa suostumuksen mukaisesti Helsingin ja Uudenmaan sai-

raanhoitopiirin kuntayhtymän palvelukseen samoin edellytyksin kuin säädetään laissa henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi. Mitä sanotun lain 6 §:ssä säädetään luovuttavan kunnan tai kuntainliiton velvollisuudesta suorittaa vastaanotavalle kunnalle tai kuntainliitolle korvauksia, ei kuitenkaan sovelleta.

(5 mom. kuten HE)

4 §
(Kuten HE)

StVM 41/1998 vp — HE 164/1998 vp

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Virpa Puisto /sd	Hannes Manninen /kesk (osittain)
vpj.	Maija Perho /kok (osittain)	Pirkko Peltomo /sd (osittain)
jäs.	Anne Huotari /vas (osittain)	Margareta Pietikäinen /r
	Liisa Hyssälä /kesk	Maija Rask /sd (osittain)
	Timo Ihamäki /kok	Juha Rehula /kesk (osittain)
	Kari Kantalainen /kok	Osmo Soininvaara /vihr
	Paula Kokkonen /kok	Marjatta Vehkaoja /sd (osittain)
	Mikko Kuoppa /va-r	Marja-Leena Viljamaa /sd (osittain).
	Eero Lämsä /kesk	

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan enemmistön hyväksymä muotoilu antaa aivan liian suuren äänimäärän, 32,3 prosenttia yhdelle kunnalle eli Helsingille sairaanhoitopiirissä, joka koostuu 31 kunnasta. Äänimäärän rajoittamismenettelyä sairaanhoitopiirissä enintään viidesosaan sovelletaan yleisesti maan muissa osissa. Tämän vuoksi kannatan hallituksen ehdotusta ensimmäisen lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentiksi, joka

merkitsee äänimäärän rajoittamista saman lain 17 §:n mukaisesti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina, paitsi ensimmäisen lakiehdotuksen voimaantulosäännös näin kuuluvana:

—————
Voimaantulosäännös
(1 ja 2 mom. kuten StVM)

(3 mom. kuten HE)
(4—11 mom. kuten StVM)

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1999

Margareta Pietikäinen /r.